

УДК 343.9

Сапун Н. П., завідувача відділу товарознавчих та фінансово-банківських досліджень Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ШКІРЯНОГО ВЗУТТЯ

FEATURES OF THE EVALUATION OF THE QUALITY
OF LEATHER FOOTWEAR

Анотація. В статті розглянуті питання експертних досліджень одного з видів споживчих товарів складного асортименту – шкіряне взуття. Автором звернено увагу на те, що таке визначення пов'язано з широким комплексом вимог споживачів до взуття та залежить від багатьох чинників. Експертиза даного виду продукції проводиться з метою визначення відповідності кількості та якості такої продукції супровідним документам і вимогам нормативної документації, при цьому показником якості продукції, в тому числі і шкіряного взуття, є відповідність попиту споживачів та задоволення потреб в даному виді виробу.

Постійне насичення ринку взуттям іноземного виробництва впливає на вимоги, що висуваються споживачами до якості і асортименту виробів, тому перелік вимог є широким і багатозначним. Крім того, надано визначення термінів «недолік» та «істотний недолік» та вказано алгоритм проведення експертного товарознавчого дослідження взуття з переліком етапів.

Ключові слова: шкіряне взуття, відповідність кількості та якості, товарознавча експертиза взуття.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы экспертных исследований одного из видов потребительских товаров сложного ассортимента – кожаной обуви. Автором обращено внимание на то, что такое определение связано с широким комплексом требований потребителей к обуви и зависит от многих факторов.

Экспертиза данного вида продукции проводится с целью определения соответствия количества и качества такой продукции сопроводительным документам и требованиям нормативной документации, при этом показателем качества, в том числе и кожаной обуви, является соответствие спроса потребителей и удовлетворения потребностей в данном виде изделия.

Постоянное насыщение рынка обувью иностранного производства влияет на требования, предъявляемые потребителями к качеству и ассортименту изделий, поэтому перечень требований является широким и многозначным. Кроме того, дано определение терминов «недостаток» и «существенный недостаток» и указан алгоритм проведения экспертного товароведческого исследования обуви с перечнем этапов.

Ключевые слова: кожаная обувь, соответствие количества и качества, товароведческая экспертиза обуви.

Abstract. This article considers the issues of the expert research of one of a kind of consumer goods of a complex assortment – leather footwear. The author draws attention to the fact that given definition is connected with a wide range of consumers' requirements for footwear and depends on many factors.

Expertise of given kind of products is conducted to determine the compliance of the quantity and quality of such products with accompanying documents and the requirements of regulatory documentation, whereas the quality index of such products, including leather footwear, is the compliance of consumer demand and of meeting of needs in the given kind of products.

Permanent market saturation with footwear of foreign manufacturing affects the requirements shown by consumers to quality and assortment of products, therefore the list of requirements is wide and multivalued. Furthermore, definitions of the terms «fault» and «essential fault» are given, and an algorithm of the commodity expert research with a list of stages has been specified.

Key words: leather footwear, quantity and quality compliance, commodity expertise of footwear.

Постановка проблеми. Товари легкої промисловості – це вироби, без яких людина не може існувати в сучасному світі, оскільки вони несуть не тільки утилітарну, а й інформаційно-естетичну функцію. Так чи інакше, вони є візитівкою людини, вказуючи оточуючим на її вік, стать, вподобання, професію, соціальну належність тощо.

Незважаючи на те, що споживчий кошик середньостатистичного українця значно «схуднув» через економічну кризу в країні, товари легкої промисловості все ще займають в ньому не останню позицію. В умовах сьогодення людина не може обходитись без таких простих речей як одяг і взуття.

Підвищення якості продукції - це найважливіше завдання, поставлене перед будь-яким виробником продукції. Поліпшення якості продукції - це економія розхідних і трудових ресурсів, більш повне задоволення зростаючого попиту на товари народного споживання.

Аналіз останніх досліджень. Експертиза непродуктивних товарів, і зокрема, якості взуття, висвітлювалася у працях таких дослідників, як А. І. Бабич, Л. Грибович, Т. М. Артюх, М. К. Кушнір, Н. В. Притульська, В. В. Архіпов, Л. І. Байдакова в загальному або конкретному аспектах.

Виклад основного матеріалу. Експертиза продукції проводиться з метою визначення відповідності кількості та якості відповідної продукції супровідним документам і вимогам нормативної документації. Показником якості продукції, в тому числі і шкіряного взуття, є відповідність попиту споживачів, задоволення потреб в даному виді виробу.

Постійне насичення ринку взуттям вітчизняного й іноземного виробництва впливає на вимоги, що висувуються споживачами до якості і асортименту виробів.

Вимоги до асортименту і якості з боку споживачів підвищується як із збільшенням кількості взуття, що перебуває в особистому користуванні, так і з прискоренням морального зносу взуття у порівнянні з його фізичним зносом.

Забезпечення населення товарами особистого вжитку, в тому числі і шкіряним взуттям, що відповідають його запитам, - одне з найважливіших завдань, які сьогодні стоять перед промисловістю і торговими організаціями. Значну роль у вирішенні цього завдання може і повинна відіграти товарознавча експертиза товарів народного споживання, оскільки відомо, що дійсна якість продукції виявляється лише у споживанні, отже і оцінити її повною мірою може лише експерт-товарознавець, який користується арсеналом товарознавчих досліджень.

Шкіряне взуття відносять до товарів складного асортименту, що пов'язано з широким комплексом вимог споживачів до взуття, залежно від статево-вікового і цільового призначення, природних і соціальних умов

використання, індивідуальних смаків, а також різноманітних способів задоволення вимог за рахунок виготовлення взуття різних конструкцій, застосування різних матеріалів та їх комбінацій і методів виготовлення.

Оцінювання якості шкіряного взуття проводиться за широкою номенклатурою показників, більшість з яких в умовах торгівлі безпосередньо визначити неможливо. Її можна лише прогнозувати, знаючи властивості застосованих матеріалів і методи їх сполучення.

Успіх комерційної діяльності із шкіряним взуттям залежить від врахування чинників, які впливають на формування вимог споживачів, і, насамперед, вимог, пов'язаних із забезпеченням нормального функціонування стопи.

Перелік вимог, які висуваються до шкіряного взуття, є широким і багатозначним. В першу чергу, взуття повинно надійно захищати ногу від зовнішніх впливів, регулюючи волого-, тепло- і газообмінність стопи в оточуючому середовищі, бути зручним в експлуатації, не надавати шкідливого впливу на організм людини. Взуття має володіти високою зносостійкістю, а також добре вписуватись в загальний ансамбль костюму, тобто бути вишуканим.

Все це обумовлює необхідність у методах проведення товарознавчої експертизи для вирішення завдань підвищення якості і удосконалення асортименту взуттєвих товарів.

Останнім часом у роздрібній мережі магазинів взуття спостерігається тенденція до збільшення кількості звернень громадян, суб'єктів підприємницької діяльності, ухвал суду в цивільних справах, що ставлять на вирішення експерта-товарознавця питання стосовно визначення наявності дефектів взуття, яке було в експлуатації протягом гарантійного терміну, та причин їхнього виникнення. Тому для роз'яснення даного питання, а також з метою вирішення спірних питань між покупцями та продавцями роздрібною торгівлі при виникненні у взутті дефектів, проводяться комплексні дослідження щодо якості взуття, яке було в експлуатації протягом гарантійного терміну.

Взуття є предметом першої необхідності та належить до найважливіших споживчих товарів, але воно не є продукцією, яка підлягає обов'язковій сертифікації в Україні (згідно з наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 1 лютого 2005 р. № 28).

Основними нормативними документами щодо регулювання якості взуття є стандарти. На теперішній час чинні такі стандарти на побутове взуття: ДСТУ ГОСТ 26167:2009 «Обувь повседневная. Общие технические условия»; ГОСТ 26166-84 «Обувь повседневная из синтетических и искусственных кож. Общие технические условия»; ГОСТ 19116:2007 «Обувь модельная. Общие

технические условия»; ДСТУ ГОСТ 26165:2009 «Взуття дитяче. Загальні технічні умови»; ДСТУ ГОСТ 1135:2007 «Обувь домашняя и дорожная»; ГОСТ 28371-89 «Обувь. Определение сортности»; ДСТУ 2158-93 «Взуття. Дефекти. Терміни та визначення»; ДСТУ 4142-2002 «Взуття. Маркування, пакування, транспортування та зберігання»; ДСТУ 2157-93 «Взуття. Терміни та визначення».

Гарантійні терміни носіння взуття відповідно до чинних стандартів обчислюються з дня продажу через роздрібну торговельну мережу або від початку сезону. Згідно зі стандартом ДСТУ ГОСТ 26167 гарантійний термін носіння повсякденного взуття становить 60-80 днів (залежно від матеріалу підошви); гарантійний термін носіння модельного взуття становить 30-45 днів (залежно від матеріалу підошви); гарантійний термін носіння гумового взуття становить 90 днів; гарантійний термін носіння домашнього та дорожнього взуття – не менше 40 днів. Таким чином, гарантійний термін носіння взуття не може бути меншим 30 днів з дня продажу через роздрібну торговельну мережу або від початку сезону. Виробник гарантує відповідність взуття вимогам зазначених стандартів при дотриманні умов його експлуатації та зберігання. Додатком № 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 19 березня 1994 р. № 172 затверджено перелік сезонних товарів, гарантійні терміни по яких обчислюються з початку відповідного сезону.

Взуття є сезонним товаром і гарантійні терміни для нього обчислюються: для взуття зимового асортименту – з 15 листопада по 15 березня; для взуття весняно-осіннього асортименту – з 15 березня по 15 травня та з 15 вересня по 15 листопада; для взуття літнього асортименту – з 15 травня по 15 вересня. Якщо проводиться сезонний розпродаж взуття, то на таке взуття також поширюється гарантія. При цьому гарантійні терміни обчислюються не з моменту покупки, а з дня початку відповідного сезону.

Під час експлуатації взуття можуть виявлятися дефекти (недоліки). Дефекти, що знижують споживчі властивості взуття, класифікуються за багатьма ознаками: місцем розташування, ступенем впливу на якість (малозначні, значні, допустимі, критичні, недопустимі), причинами виникнення (виробничі та експлуатаційні), можливостями експлуатації взуття (неакуратне носіння, недотримання сезонності експлуатації, неправильний догляд тощо).

Причини, що залежать від підприємства-виробника, можуть бути прихованими і явними. Багато виробничих дефектів при придбанні взуття виявити неможливо. Ці дефекти зазвичай виявляються в процесі експлуатації та називаються прихованими виробничими дефектами. В експертній практиці найчастіше зустрічаються виробничі дефекти, пов'язані з відклеюванням підошви або відривом чи просіданням каблуків. Рідше зустрічаються

виробничі дефекти взуттєвих матеріалів: нестійкість фарбування шкіри, розрив матеріалу чи осипання покривного шару на деталях верху взуття тощо. Також споживачі звертаються з претензіями до якості складання або конструктивних недоліків взуття.

Критичні дефекти взуття, які є неприпустимими (за наявності яких неможливе використання виробу за призначенням), визначаються міждержавним стандартом ГОСТ 28371-89 «Обувь. Определение сортности», дія якого поширюється на дитяче, чоловіче й жіноче взуття модельне та повсякденне. Згідно з вимогами стандарту у взутті не допускаються такі дефекти: наскрізні пошкодження; розтріскування, відшаровування, липкість покривної плівки матеріалу взуття; невідповідний розмір, повнота, фасон колодки; неправильно з'єднані деталі; погане з'єднання швів; неправильно поставлений каблук; неприклеєна підкладка; нещільність між деталями низу взуття; неприклеєна або порвана підкладка; заломы; виступаючі механічні кріплення; нестійкість покриття шкір; інші вади, за наявності яких неможливе використання виробу за призначенням.

В Законі України «Про захист прав споживачів», відповідно до ст. 1 подано визначення терміну недолік та істотний недолік.

Недолік – будь-яка невідповідність продукції вимогам нормативно-правових актів і нормативних документів, умовам договорів або вимогам, що ставляться до неї, а також інформації про продукцію, яка надана виробником (виконавцем, продавцем).

Істотний недолік – це недолік, який робить неможливим чи недопустимим використання товару відповідно до його цільового призначення, виник з вини виробника (продавця, виконавця), після його усунення виявляється знову з незалежних від споживача причин і при цьому наділений хоча б однією з таких ознак: він взагалі не може бути усунутий; його усунення потребує понад 14 календарних днів; він робить товар суттєво іншим, ніж передбачено договором.

Згідно з вимогами ст. 8 зазначеного Закону:

1. У разі виявлення протягом встановленого гарантійного терміну недоліків споживач у порядку та в терміни, що встановлені законодавством, має право вимагати: пропорційного зменшення ціни; безоплатного усунення недоліків товару в розумний термін; відшкодування витрат на усунення недоліків товару.

2. У разі виявлення протягом встановленого гарантійного терміну істотних недоліків, які виникли з вини виробника товару (продавця, виконавця), або фальсифікації товару, підтверджених за необхідності висновком експертизи, споживач у порядку та в строки, що встановлені законодавством і на підставі обов'язкових для сторін правил чи договору, має

право за своїм вибором вимагати від продавця або виробника: розірвання договору та повернення сплаченої за товар грошової суми; замінити товар на такий самий або на аналогічний товар, з числа наявних у продавця (виробника).

Таким чином, алгоритм проведення експертного дослідження взуття, яке було в експлуатації, містить такі етапи:

- дослідження взуття методом візуального обстеження (згідно існуючої методики обстеження);

- проведення експертного дослідження виробу залежно від характеру дефектів, які викладено в заяві-претензії та експертний аналіз дефектів згідно із заявою-претензією і дефектів, виявлених додатково під час проведення обстеження. Порівняння результатів обстеження з вимогами відповідної нормативної документації та використання у роботі іншої інформації, наданої замовником дослідження (касові або товарні чеки на придбання взуття, письмові претензії про його низьку якість, документальні відомості щодо проведених ремонтів тощо);

- опис та класифікація виявлених у взутті недоліків (дефектів) з урахуванням причин їхнього виникнення (виробничі або експлуатаційні) відповідно до вимог ДСТУ 2158 та ГОСТ 28371;

- класифікація виявлених у взутті дефектів як недоліків з урахуванням вимог Закону України «Про захист прав споживачів»: чи є вони істотними недоліками або не істотними.

За результатами експертизи взуття замовнику видається письмовий висновок, який має юридичну силу, де експерт викладає свою компетентну думку щодо якості конкретного взуття. Даний офіційний документ замовник експертизи має право використовувати в судовому процесі проти виробника або недобросовісного продавця. Якщо у висновку експертизи зазначено наявність критичних дефектів, подальше використання взуттєвих виробів є практично неможливим.

Висновки. Експертиза взуття - це дослідження незалежними кваліфікованими експертами, при якому органолептичним методом вивчаються показники якості взуттєвої продукції, стан упаковки, умови зберігання взуття, маркування. При необхідності в ході дослідження проводяться лабораторні випробування за мікробіологічними, фізико-хімічними та іншими показниками якості взуттєвої продукції в залежності від завдань експертизи.

Список використаних джерел:

1. Про надання чинності в Україні міждержавним стандартам, змінам до міждержавних стандартів та скасування нормативних документів : наказ Державного комітету України з

питань технічного регулювання та споживчої політики від 15 жовтня 2009 р. № 376 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kmu.gov.ua>.

2. Практичні рекомендації з визначення якості різних груп промислових товарів : звіт про НДР (закл.) / Донецький НДІСЕ ; кер. М. Башкатова; викон. Є. Коваленко, В. Верестун. № ДР 0196001325. Донецьк, 2000. 98 с.

3. Про затвердження рекомендацій щодо визначення характеру дефекту взуття та умов його експлуатації : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства промислової політики України від 17 жовтня 2002 р. № 291/457 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kmu.gov.ua>.

4. Про захист прав споживачів : Закон України від 2 трав. 1991 р. № 1023-ХІІ (в редакції від 1 груд. 2005 р. № 3161-IV, із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

